

Пода Т. А.

РАЗВИТИЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ В КИБЕРПРОСТРАНСТВЕ

Автор рассматривает киберпространство как новое измерение политического пространства, как поле политического взаимодействия и противостояния различных политических акторов. Проанализированы различия между киберпространством и Интернетом. Показано, что современное общество становится специфически сетевым и цифровым, т.е. таким, где отношения в машинно-опосредованных социальных и медиасетях дополняют или заменяют коммуникации, основанные на взаимодействии политических акторов лицом к лицу.

Ключевые слова: сетевое общество; киберпространство; кибербезопасность; киберпреступность, правовое государство, международные отношения.

Пода Т. А.

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН У КИБЕРПРОСТОРІ

Вступ. У сучасному світі інформація є одним із найважливіших ресурсів і, одночасно, однією з рушійних сил. Стрімкий розвиток та поширення нових інформаційних і комунікативних технологій призвели до глобальної інформаційної революції, яка здійснює значний вплив на всі сфери. **Мета і завдання.** Метою статті є аналіз природи кіберпростору і його вплив на характер сучасних міжнародних відносин. Завдання полягає у виявленні особливостей і основних відмінностей кіберпростору. **Результати дослідження.** Поняття «кіберпростору» пройшло довгий шлях концептуалізації з моменту своєї появи в науково-фантастичній літературі на початку 1980-х років. Розуміння кіберпростору як комунікативного простору не є новим, оскільки воно з'являється задовго до комп'ютерів та Інтернету. Завдяки спільному кіберпростору сучасне суспільство стає специфічно мережевим і цифровим, тобто таким, де відносини в машинно-опосередкованих соціальних і медіамережах доповнюють або замінюють комунікації, засновані на взаємодії політичних акторів. Кіберпростір порівняно з іншими просторами людської діяльності має такі риси: це є інформаційний простір; він є комунікативним середовищем; утворюється за допомогою технічних систем; кіберпростір може постійно копіюватися, множитися і відтворюватися, що є характерною ознакою соціуму; кіберпростір радикально збільшує швидкість, обсяг і дальність взаємозв'язку не тільки держав і корпорацій, а й окремих громадян, які можуть використовувати його для глобального, майже миттєвого спілкування, використовуючи різноманітні інформаційні засоби. **Обговорення.** Незважаючи на те, що кіберпростір створює більш плоску, мережеву онтологію соціальних комунікацій, самі держави та їхній суверенітет не можуть бути просто ліквідованими навалюю інших кіберакторів, бо саме держави є основою міжнародного права і міжнародних відносин. Сьогодні ми можемо спостерігати дві тенденції у сфері сучасних міжнародних відносин: зміщення суверенітету і влади держав у бік кіберпростору, а також зростання залежності їх від цифрових технологій. Відбувається дифузія кібервлади між державними та недержавними акторами, що разом веде до розмивання і послаблення національної безпеки як такої. **Висновки.** Кіберпростір – це вже не тільки феномен міжнародної політики, а й рушійна сила трансформацій, що відбуваються на міжнародній арені. Саме у кіберпросторі у концентрованому вигляді відображаються сучасні тенденції: підйом нових центрів сили; формування багатополлярної системи міжнародних відносин; зростання міжнародної конфліктності і напруги. Всі ці явища актуалізують необхідність посилення міжнародного співробітництва для вироблення міжнародно-правових норм і правил, що регламентують розвиток та використання кіберпростору.

Ключові слова: мережеве суспільство; кіберпростір; кібербезпека; кіберзлочинність, правова держава, міжнародні відносини.

УДК 316.722(4)

О. В. Русул

ПОЛІКУЛЬТУРНА КРИЗА ТА МІГРАЦІЙНЕ ПИТАННЯ В ДЕРЖАВАХ ЄВРОПИ

Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені В. К. Винниченка

Анотація. У статті здійснюється аналіз соціального середовища європейських держав в контексті кризи мультикультурності та питань, пов'язаних із міграційними процесами. Порівнюються підходи реалізації мультикультурної політики у Європі та США. Розглядається специфіка сучасного стану полікультурного середовища Європи. Визначається проблематика мультикультурної політики в країнах Європи. Означається вплив культурної, економічної складової та міграційного аспекту у розвитку полікультурності в ЄС.

Ключові слова: держава-нація, культурна глобалізація, культурне розмаїття, міжкультурні комунікації, мультикультурна політика, полікультурність.

Вступ

Європейська полікультурність певний час розвивалась без значних потрясінь. Однак останні два десятиліття спостерігається увага учених до питань культурної інтеграції мігрантів у суспільствах які приймають. Така ситуація, з одного боку, спричинена загостренням суперечностей у міжкультурному просторі європейських держав-націй, а з іншого – посиленням міграційних потоків. Відповідно, це сприяє пожевленню інтересу до досліджень, що спрямовані на вияв суперечностей та шляхів їхнього подолання в європейському соціокультурному середовищі.

Виявлення особливостей кризи полікультурного середовища Європи створює умови для дискурсу щодо перспектив культурного розмаїття в майбутніх складних та строкатих процесах культурної глобалізації. Пошук шляхів вирішення сучасної кризи полікультурності має здійснюватися як у соціокультурному, так і в економічному аспектах проблеми. В

цьому відношенні європейські держави стикаються із двома викликами, а саме; як вирішити існуючі складнощі, пов'язані з наявним культурним плюралізмом та якими мають бути економічні видатки і програми стосовно міграційної політики.

Відповідно до вище означеного важливим постає питання визначення підходів для врегулювання міжкультурних комунікацій у полікультурному середовищі окремих європейських держав. Великого значення за таких умов набувають пошуки прийнятних стратегій для подальшого подолання кризи полікультурності в європейських державах-націях. Досить вагомою в цьому відношенні є завдання подальшого пошуку та впровадження оптимальних моделей мультикультурної політики Європи. Адже від виваженої політики в цьому питанні залежить соціокультурний поступ держав ЄС. Отже, вище вказане потребує подальших дослідницьких розвідок у межах проблематики.

Мета дослідження

Полікультурна криза в Європі та міграційне питання все частіше стають предметом соціально-філософського дискурсу. В цьому контексті метою даної роботи постає висвітлення особливостей та шляхів подолання нинішньої полікультурної кризи в європейських державах.

Методологія дослідження

Методологічною основою дослідження виступили праці зарубіжних та вітчизняних вчених пов'язані з мультикультурним розвитком держав та глобалізацією світу, які широко відображені в працях таких західних учених, таких як: У. Бек, Д. Гелд, Е. Гідденс, С. Гантінгтон, У. Кімліка, Е. Сміт, Ч. Тейлор. Зокрема, у працях Е. Гідденса, У. Кімліка, Е. Сміта, Ч. Тейлора ми використали напрацювання щодо перспектив розвитку етнокультурних ідентичностей у добу глобалізації. Стосовно особливостей глобалізаційних трансформацій світу використано роботи У. Бека, Д. Гелда, С. Гантінгтона та інших дослідників. Проблематикою мультикультуралізму та окремо дослідженнями міграційних процесів займаються: В. Малахов, В. Назарова, І. Новоженова, М. Козловець, А. Куропятник та інші учені. В. Малахов виявляє складні аспекти соціокультурних комунікацій між носіями корінної культури та мігрантами, які сповідують власні культурні традиції.

Результати

Нинішня криза полікультурності в Європі ставить питання стосовно перспектив розвитку культурної глобалізації. Процес інтеграції культур з метою зведення останніх до певної єдиної культури наштовхується в державах Європи на значні перешкоди. Через те, що мігранти переважно схильні зберігати власні культурні цінності, мультикультурна політика провідних європейських держав, що мала бути реалізована за сценарієм так званого плавильного казана, не відбулася повною мірою. До того ж, наприклад, Франція, як одна з провідних держав ЄС, намагаючись вирішити дану ситуацію із 80-х років минулого століття, дещо змінює власну політику щодо мультикультуралізму, яка передбачала поглинання в межах держави цілого розмаїття культур. У цьому відношенні І. Новоженова зазначає: «В 1980-ті роки Франція була змушена перейти від асиміляційної політики до інтеграційної. Якщо асиміляційна політика призводить до поглинання культур меншостей домінуючою французькою культурою, то інтеграційна політика передбачає мирне співіснування і взаємообмін усіх культур» (Новоженова: 120). За такого сценарію мова йде про різновид політики мультикультуралізму як єдність у розмаїтті, що розглядалося в той час як можливість унормувати міжкультурні взаємини в соціальному середовищі. В цьому зв'язку М. Козловець говорить, що «із розмиванням культурних бар'єрів, зростанням міграційних потоків механізми формування та підтримки ідентичності набувають значної гнучкості, динамічності, пластичності та варіативності» (Козловець, 2009: 133). Подібне впровадження політики мультикультуралізму у 1980 – 90-х роках минулого століття на європейському континенті, свідчить про тодішню варіативність у підходах задля вирішення конфліктних ситуацій, пов'язаних із культурним розмаїттям.

Однак протягом останніх 10-15 років держави Європи не виявляли однозначної позиції стосовно розвитку культурного розмаїття. Останнє не відкидає можливості, що в подальшому, поряд із прагненнями до уніфікації культур, будуть наявними спроби налагодження міжкультурних комунікацій заради підтримки культурного розмаїття. Якщо ми ведемо мову про асиміляцію культури окремих держав-націй, то такому сценарію стають на заваді бажання до збереження мовного і релігійного самовизначення у носіїв різних етнокультурних ідентичностей. Якщо останні всіяко намагаються зберегти власні історично сформовані етнокультурні здобутки, не бажаючи переймати культурні цінності країн, до яких мігрували, то місцеве, корінне населення Європи, особливо таких держав як Франція, Німеччина та Англія, відчувають загрозу етнокультурній національній ідентичності. У такий спосіб як і деякі інші країни Європи, Франція «стала заручницею власної політики «національної винятковості». Її сутність полягає у тому, що формування західно-європейської нації, національного суспільства відбувалося під знаком асиміляції та пригнічення, з одного боку, корінних культурних і мовних меншин у регіонах самої Франції, з іншого – дискримінації та безумовної асиміляції емігрантів» (Куропятник, 2005: 139). Відповідно, це породжує в перспективі постійну напругу, що зростає на міжкультурному рівні загалом. До того ж слід зазначити, що ситуація з мультикультурним поступом у Європі тим більше на прикладі розвитку мультикультуралізму за принципом плавильного казана, значно відрізняється від схожого американського підходу.

Так у США вже тривалий час налагоджена більш чітка інтеграція людей, що мігрували в єдину культурну спільність. Будучи зрівняними у правах, такі громадяни відчувають підтримку з боку держави та отримують нагоду здобувати освіту, працювати і мати можливість ставати успішними, сягати значного поліпшення матеріальних умов свого існування. Як зазначає А. Куропятник, «на відміну від Західної Європи, політика США стосовно мігрантів відрізняється значно більшою рішучістю та чіткістю. Тут емігранти вже у другому поколінні відповідають основним вимогам політики національної інтеграції: вони спілкуються англійською, мають американську ідентичність, упевнені в тому, що наполегливою працею можна досягти матеріального достатку та соціального визнання, незалежно від етнічності, раси та конфесійної приналежності» (Куропятник, 2005: 140). У такий спосіб Новий світ суттєво різниться в етнокультурному відношенні порівняно з титульними державами Європи, які налічують чимало століть самобутньої історії.

Культурне розмаїття в країнах Нового світу, якщо вести мову не тільки про США, але й про Австралію, Канаду та Нову Зеландію, має власні специфічні традиції, вкорінені у історичних умовах розвитку. Засновані переселенцями з європейського континенту, ці держави безперешкодно сприймають полікультурний характер власного соціокультурного становища. На нових для європейців землях виникала цивілізація, де культурні відмінності стали в більшості своїй природною основою формування багатонаціональних держав. До того ж, на відміну від титульних європейських націй, принцип плавильного казана, який безпосередньо реалізовується в мультикультурній політиці Сполучених Штатів Америки, не викликає внутрішньодер-

жавних суперечностей. Будучи багатонаціональною державою практично від початків свого розвитку, США практикує відповідний поступ, де громадянин тієї чи іншої нації, мігрувавши до Штатів, інтегрується в місцеву спільність, стаючи громадянами цієї держави, приймаючи традиції тамтешнього полікультурного простору. Втім для цілої низки держав Європи мультикультурні практики, що склалися в США та деяких інших державах Нового світу, нині усвідомлюються як загроза корінній етнокультурній національній ідентичності. Здебільшого неготовність до компромісів і лояльності в питаннях щодо існування в європейському соціокультурному середовищі інших культур призводить до міжкультурних конфліктів, а, як наслідок, – до масових заворушень. У цьому відношенні відомий західний учений Ч. Тейлор говорить: «Інші культури існують, і ми повинні й надалі жити разом – водночас як у межах усього світу, так і перемішані в кожному окремому суспільстві» (Тейлор, 2004: 70). Тож однією з важливих умов мирного співіснування громадян – носіїв різних етнокультурних ідентичностей є досягнення консенсусу в міжкультурних діалогах на державному рівні. Вага питання криється в тому, що є наявним культурне розмаїття в європейських державах, а з іншого – як бути зі збереженням місцевої етнокультурної ідентичності, яка до того ж розвивалася більше, ніж тисячоліття шляхом духовної трансформації від племен до народності і формування націй.

Для титульних європейських націй культурна самобутність, у такий спосіб, виступає одним із головних чинників, що пригальмовує подальшу культурну поляризацію. В таких державах відслідковуємо явище, що відоме як «криза ідентичності», яка є відповіддю як на прояви універсалізації культурного середовища держав-націй, так і на поширення в їхніх межах культурного розмаїття. Отже, можемо підкреслити, що в перспективі для безперешкодного розвитку міжкультурних комунікацій більш доречними є моделі мультикультурної політики, що не заперечують розвиток культурного розмаїття в умовах культурної глобалізації.

Виходячи з того, що сьогодні є складнощі із асиміляцією етнокультурних спільнот, питання культурного розмаїття європейських держав має бути вирішеним у майбутньому. Таке сприйняття культурних перетворень, залишає місце для конструктивного вирішення полікультурної кризи, враховуючи чисельність мігрантів як представників різних культур. Відповідно, коли залишається можливість до діалогу в міжкультурному відношенні, то можна сподіватися на певні примирення, уникаючи при цьому міжкультурних конфліктів. Стосовно цього М. Козловець говорить, що мультикультурна політика заохочує, підтримує культурний плюралізм різних етнічних спільнот та зокрема сприяє їхній інтеграції в єдину політичну націю (Козловець, 2009). Мультикультуралізм як політика в такий спосіб, на нашу думку, залишається рішенням, що з часом може забезпечити безконфліктність у міжкультурних комунікаціях полікультурного суспільства. Окрема етнокультурна ідентичність, що уособлює державу-націю має бути гнучкою, більш лояльною стосовно культур що вливаються, і саме це формує можливість до належного міжкультурного діалогу. Проте якщо вести мову про минулі десять років, то в певних державах

Європи спостерігається посилення невдоволень, пов'язаних із розвитком культурного розмаїття.

В цьому зв'язку Н. Комарова зазначає, що «Невдоволення корінного населення держав Європи, особливо Франції, міграційним потоком, який збільшується, має під собою реальну основу. Безумовно, діючі норми чинного законодавства і система соціального забезпечення мають певні негативні сторони, які не дають стимулів для тих, хто приїздив інтегруватися в суспільство. Однак не можна ігнорувати і неготовність європейського суспільства до прийняття мігрантів, особливо нехристиянської культурної традиції» (Комарова, 2013: 166). Проте відмежуватися від процесів культурної глобалізації означає додаткові виклики для таких держав, зокрема, це ризики опинитися обабіч процесів глобалізації. Тому міжкультурна толерантність у полікультурній площині є пріоритетом, оскільки це є шляхом до примирення між представниками різних культур у межах однієї держави. Як зазначає О. Сінькевич, «глобальні процеси є суперечливими, вони можуть виявлятися як тенденції і до фрагментації, і до уніфікації. Ці тенденції в сучасній культурі розвиваються паралельно: глобалізація «згори», по вертикалі – як уніфікація культурної різноманітності, глобалізація «знизу», по горизонталі – як осягнення культурної різноманітності світу, надання людині нових можливостей розвитку» (Сінькевич, 2015: 72). Враховуючи вище означене, постає необхідність пошуку нової моделі розвитку міжкультурних комунікацій. Така модель, безперечно, пов'язується із пошуком відповідної мультикультурної практики, адже як, зазначає В. Назаров, «якщо в основі традиційної західно-європейської ліберальної ідеології була ідея захисту рівних прав громадян, то мультикультуралізм, роблячи крок уперед, розповсюджує це право на колективних індивідів – представників тих чи інших культур. Тому в деякому сенсі мультикультуралізм – це демократія або рівноправ'я культурних цінностей в умовах глобалізації» (Назаров, 2015: 15).

Тим не менше, всупереч розвитку культурного плюралізму, уряди держав можуть обрати за доцільне впровадження так званої політики ізоляціонізму. Дана політика покликана вирішити питання культурного розмаїття, залишаючи більше можливостей для доміантності корінної культури. В такому випадку будуть прийняті відповідні заходи, що не дозволять у соціокультурному просторі держави-нації поширення культурних традицій, які влилися. Як відмічає В. Назаров, «ізоляціонізм є найбільш звичайною реакцією суспільства – спроби не допустити виникнення культурного розмаїття, позбавивши сторонніх права в'їзду в країну і проживання в ній, особливо сторонніх, що відрізняються від корінного населення в культурному відношенні» (Назаров, 2015: 16). Проте чи може така політика культурного ізоляціонізму бути альтернативою культурному розмаїттю держав в умовах глобалізації, залишається питанням дискусійним. «Якщо мета такої політики – підтримка культурної однорідності, складність полягає в тому, що одного обмеження міграції (створення бар'єрів для людей, що належать до конкретних культур, етнічних, релігійних чи мовних груп, і навіть повної заборони в'їзду в країну на

постійне проживання) для цього недостатньо» (Назаров, 2015: 17). Отже, ізоляціонізм як модель вирішення культурного розмаїття в певних державах-націях не може розцінюватися нами як ефективна політика соціокультурного поступу Європи загалом.

Обговорення

Культурна асиміляція меншин як носіїв інших культур за сценарієм плавильного казана можливо спрацювала б у країнах Європи, якби соціальна політика була реалізована у той спосіб, як це знаходимо у праці С. Некрасова, Н. Некрасової та В. Платошина, які пишуть: «Більшість сучасних філософів, аналізуючи феномен «американської мрії», приходять до висновку, що її основою є принцип індивідуальної свободи – свободи самовираження, творчості і підприємництва. Інакше кажучи, ця повною мірою «земна» мрія про матеріальний достаток базується на певному ідеальному уявленні про життя, «національному ідеалі, де кожна етнічна група може вільно жити, міркувати та діяти, наскільки дозволяють їм їхні здібності і бажання» (Некрасов, Некрасова, Платошин). Натомість європейський сценарій мультикультурної політики, як у недалекому минулому, так і сьогодні, – це значні видатки на утримання значної кількості осіб із середовища мігрантів, що потребують певного матеріального статку, тобто належної соціальної підтримки, вимагають рівних прав стосовно до корінних мешканців. Останнє потребує додаткових фінансових ресурсів, що в часи економічних криз неабияк позначається на бюджетах європейських держав, які беззастережно впроваджували міграційну політику.

У наш час міграційна криза посилюється з причини збільшення потоків міграції переважно із країн так званого третього світу. У цьому відношенні спостерігаємо політичні ініціативи, які спрямовані на зміну підходів до міграційної політики. В Європі вже тривалий час говорять про кризу політики мультикультурності. Прагнення до мирного співжиття в одній державі представників різних націй, але під домінантою місцевої етнокультурної ідентичності, виявилися нездійсненими. Про це, також, у своїх відомих політичних виступах у недалекому минулому заявили лідери трьох провідних країн Європи А. Меркель, Н. Саркозі та Д. Кемерон. Основною причиною такої ситуації є те саме небажання мігрантів як представників інших культур позбуватися власної самобутності на користь місцевої культури. Тобто маємо як економічну причину певного згорання міграційної політики в деяких державах Європи, так і непорозуміння в культурній площині. У свою чергу, подібна політика асиміляції в європейських державах може призводити до утворення окремих мігрантських анклавів, що час від часу виявляють протестні настрої, невдоволеність соціальною підтримкою тощо. Це також погіршує криміногенну ситуацію в європейських державах. Відповідно, уряди європейських держав, у такий спосіб, опиняються в ситуації пошуку оптимальних шляхів вирішення вищезначених проблем загалом.

Як говорить О. Підскальна, «епоха мультикультуралізму в тому вигляді, в якому він існував протягом останніх десятиліть («свободи без рівності і братерства»), закінчується. Дедалі очевиднішим стає той факт, що ставки виявилися занадто високими. Саме тому експертне співтовариство в європейських країнах

сьогодні активно займається розробкою нових моделей інтеграції іммігрантів, що дозволяють забезпечити більш успішне включення їхніх до суспільства, яке приймається» (Підскальна, 2018:119).

Спроби вирішити подібну ситуацію в Європі з упровадженням належної моделі мультикультурної політики тривають уже протягом останніх п'яти – семи років. Як відмічає О. Малиновська, «план на більш тривалу перспективу мав бути розбудованим за чотирма напрямками: зменшення мотивів до нерегульованої міграції; удосконалення управління кордоном; формування чіткої спільної політики ЄС щодо притулку; нова політика щодо легальної міграції з метою збереження привабливості Європи для економічних мігрантів та максимізація користі від міграції для країн-членів» (Малиновська, 2018: 164). Від ефективного вирішення подібних завдань залежить питання впорядкування як міграційних потоків, так і культурного розвитку соціального середовища європейських держав. Певною мірою можемо говорити про деякі успіхи в реалізації вище означених прагнень. Як свідчить О. Малиновська, «результативність антикризових заходів усередині Євросоюзу, попри суттєві труднощі, зростає» (Малиновська, 2018: 166). Можна стверджувати, що процес врегулювання міграційної кризи перебуває в динаміці та потребує певного часу, аби в достатньою мірою відмити успішність чи провал у його реалізації.

Висновки

Отже, сучасне полікультурне середовище Європи пов'язуємо із кризою, початки якої є помітними що найменше останнє десятиліття. Інтеграція мігрантів як носіїв інших етнокультурних ідентичностей у наш час стає проблемним питанням. Причиною такого становища є небажання мігрантів інтегруватися в європейський соціальний простір, втрачаючи власні культурні традиції. Впроваджувана раніше деякими європейськими державами політика мультикультуралізму за типом плавильного казана виявилася не досить вдалою. У такий спосіб зі зростанням міграційного потоку до Європи питання подальшого розвитку міжкультурного співіснування стало вагомим і потребує зважених політичних рішень, оскільки полікультурна криза без свого вирішення буде набувати все більшого розмаху. Нинішні кроки урядів певних європейських держав з оптимізації міграційних процесів із необхідністю мають продовжуватися й надалі, щоб утримувати ситуацію під контролем.

Загалом культурне розмаїття Європи потребує в умовах сьогодення дієвих кроків із налагодження конструктивних міжкультурних діалогів, особливо з найбільш актуального питання, а саме взаємодії місцевих культур із новими культурами. За такої ситуації підтримка культурного плюралізму має пріоритет для сталості полікультурного середовища Європи, інакше конфліктності в соціокультурній площині не уникнути. Досить актуальними у цьому відношенні є пошуки найбільш дієвих моделей розвитку політики мультикультуралізму в країнах Європи. Проте, європейським державам-націям ще належить визначитись та утвердитись у подальших сценаріях свого соціокультурного розвитку. При цьому слід підкреслити, що подолання полікультурної кризи нині лишається відкритим, Ю і приділити

належну увагу цій проблемі, на наш погляд, стане можливо після вирішення міграційної кризи в Європі.

Список літератури

1. Козловець М.А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: монографія / М. А. Козловець. Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – Житомир: Вид – во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 558 с.
2. Комарова Н. С. Кризис модели мультикультурализма: французский вариант / Н. С. Комарова // XIX Уральские социологические чтения: региональные особенности разработки и реализации социальной политики: сборник материалов Всероссийской научно-практической конференции, Екатеринбург, 14-16 марта 2013 г. – Екатеринбург: Издательство Уральского университета, 2013. – С. 164-167.
3. Куропятник А. Иммиграция и национальное общество: Франция [Электронный ресурс] / А. Куропятник // Журнал социологии и социальной антропологии. – 2005. – №4. – С. 137-165. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/immigratsiya-i-natsionalnoe-obschestvo-frantsiya>
4. Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії: монографія / О. А. Малиновська. – К.: НІСД, 2018. – 472 с.
5. Назаров В. Л. Теория и практика мультикультурализма в странах Запада: (учеб. пособие) / В. Л. Назаров. – Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2015. – 212 с.
6. Некрасов С. И. Американский мультикультурализм [Электронный ресурс] / С. И. Некрасов, Н. А. Некрасова, В. В. Платошина. – Режим доступу: <https://www.monographies.ru/book/view> (дата звернення: 25.02. 2021).
7. Новоженова И. С. Французская модель интеграции иммигрантов и мультикультурализм (Электронный ресурс) – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/frantsuzskaya-model-integratsii-immigrantov-i-multikulturalizm/viewer> (дата звернення: 19.02 2021).
8. Підскальна О. Мультикультуралізм як феномен постсучасного світу [Електронний ресурс] / О. Підскальна. – Режим доступу: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/pidskalna_multykulturalizm.pdf (дата звернення: 26.02.2021).
9. Сінкевич О. Б. Концептуальне освоєння феномену культурної глобалізації та образи глобалізованого світу [Електронний ресурс] / О. Б. Сінкевич. – Режим доступу: https://filos.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2015/02/SGP_No. (дата звернення: 23.02. 2021).
10. Тейлор Ч. Мультикультуралізм і «Політика визнання» / Ч. Тейлор. – К.: АЛТЕРПРЕС, 2004. – 172 с. – («Сучасна гуманітарна бібліотека»).

Рисун О.В.

ПОЛИКУЛЬТУРНЫЙ КРИЗИС И МИГРАЦИОННЫЙ ВОПРОС В ГОСУДАРСТВАХ ЕВРОПЫ

В статье анализируется социальное пространство государств Европы в контексте кризиса мультикультурализма и миграционной проблемы. Сравниваются подходы в реализации мультикультурной политики в Европе и США. Рассматривается вариативность, специфические особенности поликультурной среды в Европе. Обозначается проблематика мультикультурной политики в ведущих государствах Европы. Обращается внимание на роли как культурной так и экономической составляющих развития поликультурности в государствах Европы.

Ключевые слова: государство-нация, культурная глобализация, культурное разнообразие, межкультурные коммуникации, мультикультурная политика, поликультурность.

Rusul O.

MULTICULTURAL CRISIS AND MIGRATION PROBLEM IN EUROPEAN STATES

Introduction. The article analyzes the socio-cultural environment of European countries in the context of the crisis of multiculturalism and migration processes. Emphasis is placed on defining strategies for overcoming the crisis of multiculturalism in European countries. Emphasis is placed on the need to further search for acceptable models of European multicultural practices. **The aim** of the study is to identify the features and ways to solve the current multicultural crisis in Europe. **The tasks** of the study are to determine the causes of the multicultural conflicts, the prospects for optimizing intercultural relations, the nature of *European migration policy* and ways of overcoming the multicultural crisis. **Research methodology** is a civilizational approach, the principle of objectivity, analysis, and synthesis methods. **Research results.** The study compares the approaches to the implementation of multicultural policy in Europe and the United States. The specifics and features of the current state of the multicultural space of European states are researched. Prospects for the development of multicultural policy in European countries are determined. The influence of the cultural, economic components and migration aspect in the formation of cultural diversity in the EU is indicated. **Discussion.** It is indicated that it takes time to sufficiently note the success or failure of the process of resolving the migration crisis and establishing intercultural relations in the context of cultural diversity. **Conclusion.** States that the existing cultural diversity in European countries requires effective steps to promote constructive intercultural dialogues, especially on the most pressing issues, namely the interaction of local cultures within foreign cultures. In such a situation, further support for cultural diversity has priority for the sustainable formation of European multiculturalism in future, otherwise socio-cultural conflicts cannot be avoided.

Keywords: the nation-state, cultural diversity, intercultural communications, multicultural policy, multiculturalism, sociocultural environment.

References

1. Novozhenova, I. S. (2011). Frantsuzskaya model integratsii immigrantov i multikulturalizm [French model of integration of immigrants and multiculturalism]. Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/n/frantsuzskaya-model-integratsii-immigrantov-i-multikulturalizm/viewer> [in Russian].
2. Kozlovets, M. A. (2009). *Fenomen natsionalnoi identychnosti: vyklyky hlobalizatsii* [The phenomenon of national identity: the challenges of globalization]. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].
3. Kurpyatnik, A. I. (2005). Immigratsiya i natsionalnoye obshchestvo: Frantsiya [Immigration and National Society: France]. Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/n/immigratsiya-i-natsionalnoe-obschestvo-frantsiya> [in Russian].
4. Taylor, C. (2004). *Multykulturalizm i "Polityka vyznannia"* [Multiculturalism and "Politics of Recognition"]. Kyiv: ALTERPRES [in Russian].
5. Komarova, N. S. (2013). Krizis modeli multikulturalizma: frantsuzskiy variant [Crisis of the model of multiculturalism: the French version]. Retrieved from: https://elar.ufu.ru/bitstream/10995/32650/1/xixusr_2013_44.pdf [in Russian].
6. Sinkevich, O. B. (2013). Kontseptualne osvoinnia fenomenu kulturnoi hlobalizatsii ta obrazy hlobalizovanoho svitu [Conceptual development of the phenomenon of cultural globalization and images of the globalized world]. *Sotsiohumanitarni problemy liudyny, Socio-humanitarian problems of man*, 7, 66-73. Retrieved from: https://filos.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2015/02/SGP_No [in Ukrainian].
7. Nazarov, V. L. (2015). *Teoriya i praktika multikulturalizma v stranakh Zapada* [Theory and practice of multiculturalism in Western countries]. Ekaterinburg: Izd-vo Ural. Un-ta [in Russian].
8. Nekrasov, S. I., Nekrasova, N. A., Platoshina, V. V. (2011). *Amerikanskiy multikulturalizm* [American multiculturalism]. Moscow: Akademiya Estestvoznaniya. Retrieved from: <https://www.monographies.ru/book/view> [in Russian].
9. Pidskalna, O. (2016). Multykulturalizm yak fenomen postsuchasnogo svitu [Multiculturalism as a phenomenon of the postmodern world]. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy, National Academy of Sciences of Ukraine. Kuras Institute of Political and Ethnic Studies*, 3-4, 108-120. Retrieved from: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/pidskalna_multykulturalizm.pdf [in Ukrainian].
10. Malinovskaya, O. A. (2018). *Mihratsiina polityka: hlobalnyi kontekst ta ukraïnski realii* [Migration policy: global context and Ukrainian realities]. Kyiv: NISD [in Ukrainian].